

Қазақ тілін оқытудың әдістемелік мәселелері

Ерназарова З.Ш.
Ф.ғ.д.проф.
КИМЭП Университеті

- **Лингводидактика** – оқу әдістері, мақсаты, міндеті, тілді үйрету процестері, оқыту технологияларын қарастыратын кешенді ғылыми саласы.
- **Лингводидактика** - оқыту барысында тілді оқыту мен меңгерудің теориясын анықтайды.

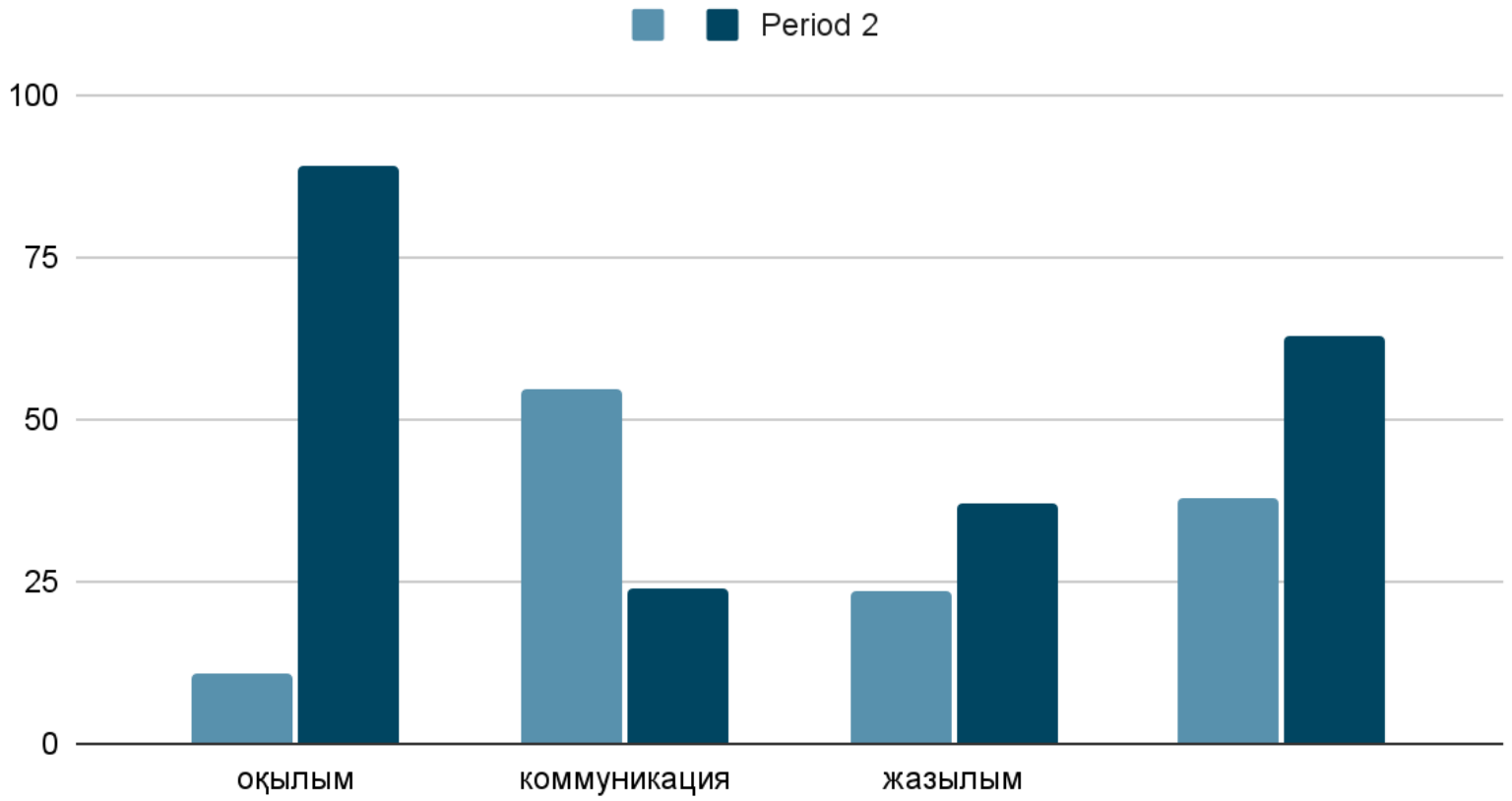
Қазақ тілі лингводидактикасы

- Қалыптасқан жағдай
- Бағдарлама, оқулықтардың құрылымдық лингвистика тіл білімі ұғымдарына негізделуі
- Коммуникативті құзыретті қалыптастыру мақсаты тудырған оқыту қажеттіліктері
- Қалай оқыту? Нені оқыту?: қайсысы алғашқы?

К

Points scored

К

Коммуникативті құзыреттілік

Сөйлеу әрекеті

- Оқылым
- Жазылым
- Тыңдалым
- Айтылым

Коммуникативті -функционалды лингвистика

Қазақ тілін оқытуда нені ескеру керек?

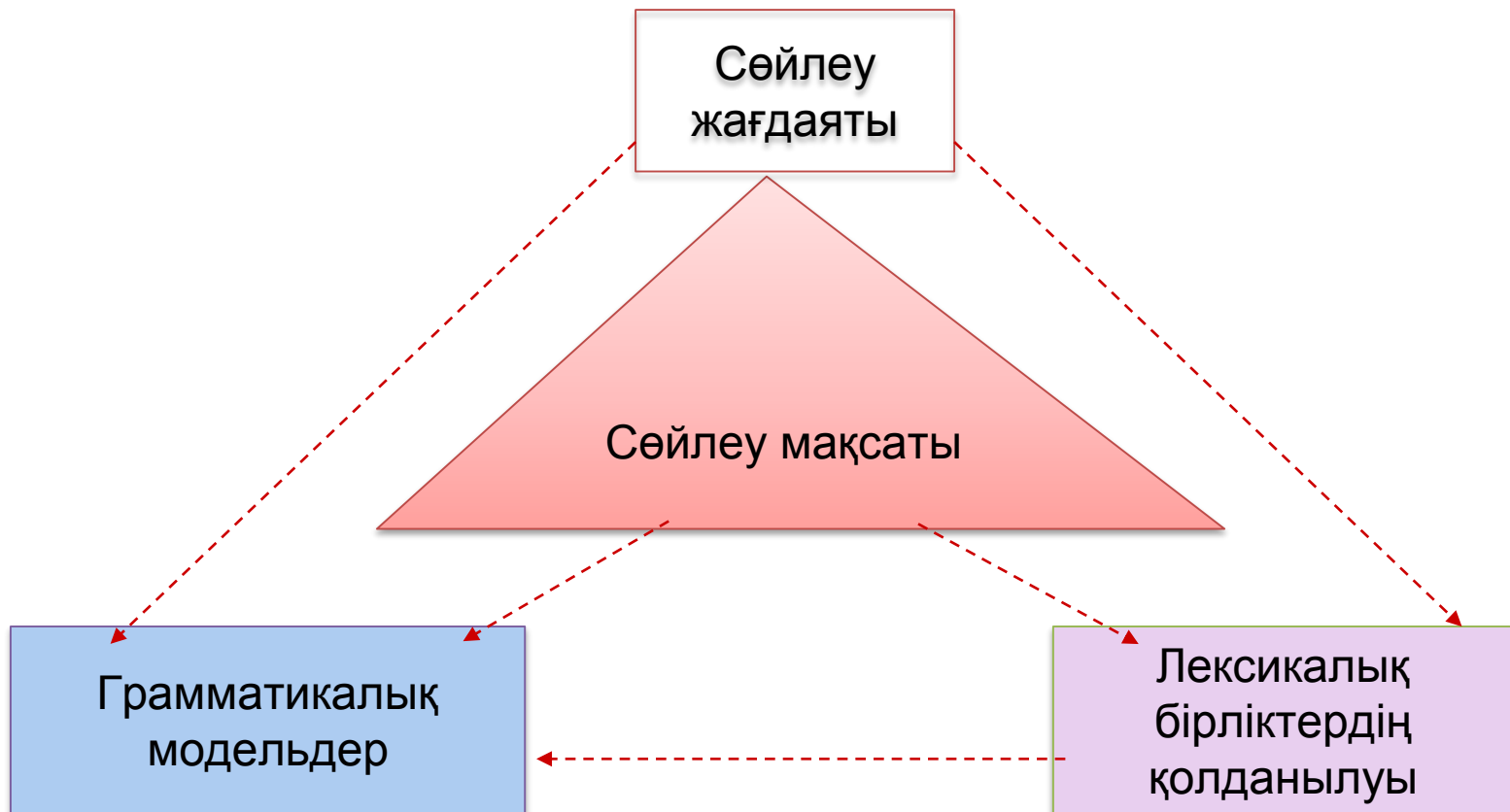
- Сөйлеу жағдаятымен байланысты грамматикалық формалардың қолданыстағы семантикасының өзгеруі
- Сөйлеу жағдаяты: сөйлеуші, адресат факторы олардың қарым-қатынастарын, сөйлеу жағдаяты, пресуппозицияларды ескеру керек
- Сөздердің тіркесімділік қабілетін (синтаксистік валенттілік, мағыналық өзгерістерді алдын ала білу керек)

Бағдарламаны, сабақ жоспарын құруда нені ескеру керек?

Тіл бірліктерінің өзара байланысына тән тұрақты белгіні ескеру керек

Тіл бірлігінің тіркесу қабілетін, түрленуін білу керек

Сөйлеу әдебінің түрін анықтау

Когнитивті лингвистика және қазақ тілін оқыту

- Когнитивті - коммуникативті оқыту әдістемесі(Құнанбаева С.С.,2007)
- Адам танымындағы әлем туралы білім қорының -концептінің сақталуы(Филлмор, Лангекер, 20)
- Адам танымының жаңа ақпаратты қабылдау, сақтау механизмі

Нені білу керек?

- Адамның әлемді тану үдерісінің өту сипатын

- Адам танымында ақпараттың сақталу механизмін

Таным
үдерісінен

- Ақпаратты қабылдау, түсіну механизмін

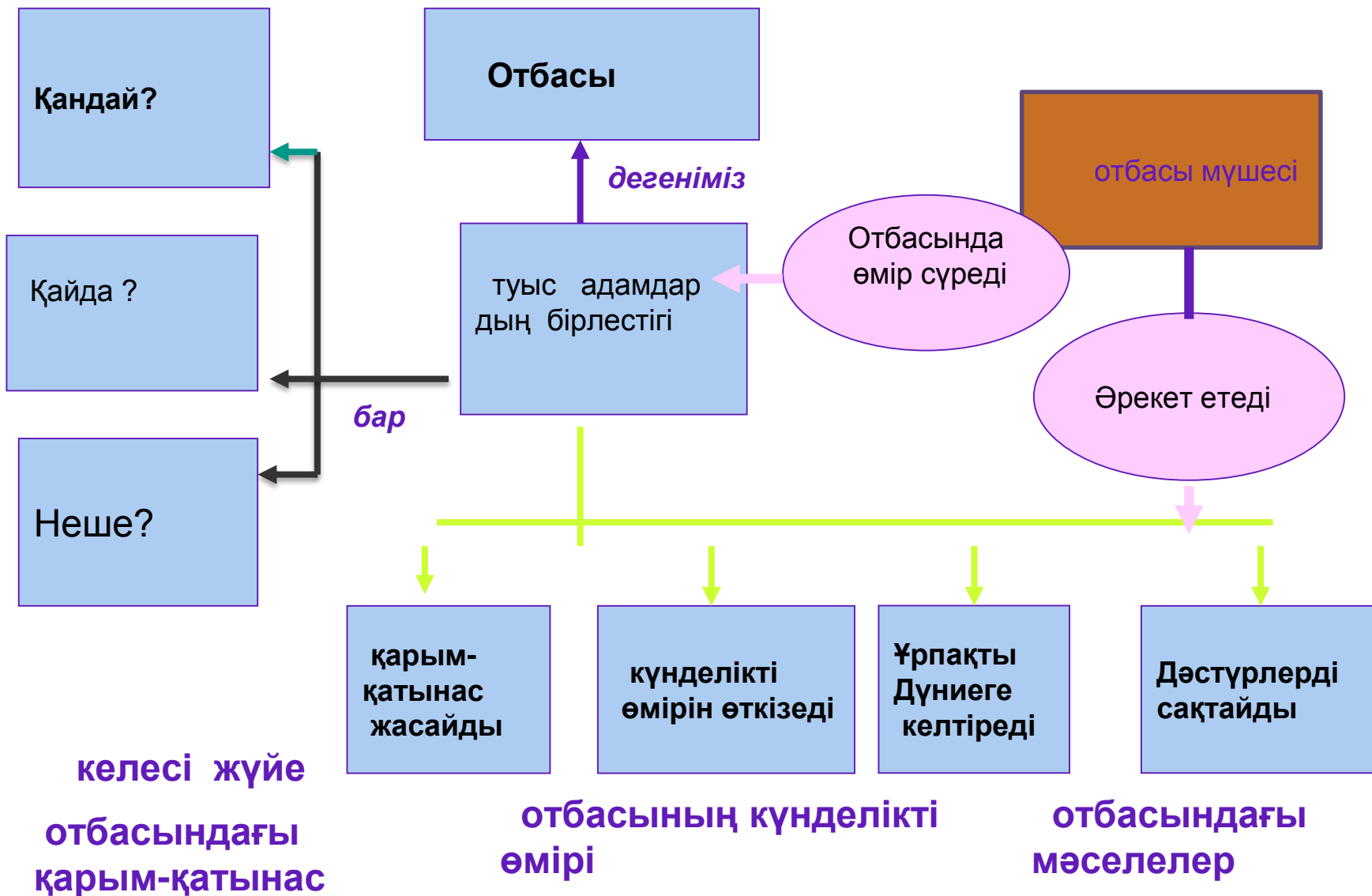
**ОҚЫТУ
үдерісіне**

- Ойлау құрылымы мен тілдің грамматикалық құрылымы арасындағы байланыстың жүйесін (Жаботинская С.А.20018)

Тақырып бойынша оқыту мазмұнын анықтаудың концептуалды – фреймдік тәсілі

- Концепт – білім қоры
- Концептуалдану - білім қоры жүйесіне ену, құрау
- Категориязациялау – білім құрылымын анықтауда басшылыққа алынатын белгілер

«Отбасы» концептісінің жүйелі моделі

Мәтін лингвистикасы

Мәтінге тән категориялар

- тұтастық категориясы
- ақпараттық категория
- құрылымдық категориясы
- (Москальская,)

Мәтіннің құрылымдық ұйымдасуы

- Мәтін құрылымы **Тема - ремалық**
- категориялар негізінде қарастырылады.
- Тема (Т) айтылатын сөз нысаны - объектісі
- болса, рема(Р) ол туралы берілетін
- ақпарат болып табылады.(Москальская)

Мәтін құрылымы

- Қалыптасқан жағдай себептер шешу
- жолдары
- Бүтінді бөлшекке бөлу
- Бөлшек - бөлшек- бөлшек -
- ұсқастықтарына қарай топтастыру
- қарама -қарсылық
- салыстыру, ұқсату

Қорытынды

- Тіл жүйелі құбылыс
- Тіл деңгейлері арасында жүйелі байланыс бар
- Тілдік бірліктердің қызметін оның қолданысы анықтайды
- Тіл білімінің антропоэзектік салалары –тілді қарым – қатынас құралы және таным құралы ретінде бағалайды

Пайдаланылған әдебиеттер

1. 1 Ахметжанова З.К. Функционально-семантические поля
2. русского и казахского языков Алма-Ата, Наука – 1989 - 108 с
3. 2 Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания / Новое в зарубежной
4. лингвистике. Вып. 23.- 1988 – 320 с.
5. 3 Болдырев Н.Н. Когнитивный подход к изучению глагола и глагольных категории// Традиционные проблемы языкознания в свете новых парадигм знания.Москва –2000. – С. 50-63.
6. 4 Болдырев. Н.Н. Фреймовая семантика как метод когнитивного анализа языковых единиц/ Моделирование процессов функциональной категоризации глагола. Тамбов:Изд-во ТГУ.,2000 – С. 163-171.
7. Москальская Т. Грамматика текста. М.,1981
8. Смағұлова Г. Мәтін лингвистикасы, Аламты, 2002

